

VYRAI ANT BRANDY ENGLER
IR DAVID RENSIN
MANO SOFOS
KO NEŽINO JŲ MOTERYS

PSICHOTERAPEUTĖS UŽRAŠAI

Alma littera

Seksualinė vyrų terapija buvo ne ta sritis, kurioje ketinau dirbti (nors ją studijuoti irgi teko), bet pamaniau – galėčiau padėti, – ir nedvejodama priėmiau iššūkį. Nutuokiau, kad išgirsiu gluminančių istorijų, tačiau man, lyg narsiai ir naiviai filmo veikėjai, nujaučiančiai, kad šešėliuose slepiasi žudikas, buvo smalsu. Nagi, pažiūrėkim, tariau sau, atlapojau kabineto duris ir ėmiau tartis dėl susitikimų; pasirodysiu nerti į netikėtą avantiūrą.

Nenusivyliau.

„Vyrai ant mano sofos“ išileis jus į privačius terapijos seansus, kur tapsite rimtų ir provokuojančių dialogų, atskleidžiančių vyrų seksualinės elgsenos priežastis, liudininkėmis. Lyg musės ant sienos galėsite stebėti nevaržomas emocijas ir sužinosite, kas iš tikrųjų šiais laikais sukelia seksualinių nesklaidumų, dėl kurių ir kreipėsi mano pacientai. Be to, kitaip nei kitoje seksualinius vyrų įpročius nagrinėjančioje literatūroje, šioje knygoje jums bus leista perskaityti mano profesinius ir asmeninius komentarus – tuos, kuriuos išsakaiu per seansus, ir tuos, kuriuos nutylėjau.

Greitai supratau vieną tiesą: seksas yra ne tik seksas. Seksas yra sukaupta patirtis. Nors iš pradžių maniau, kad gydysiu seksualinius simptomus, netrukus tapo akivaizdu, kad mano pacientų veiksmus lemia psichologija. Pradėjo aiškėti seksualinės jų elgsenos priežastys. Kai kurie naudojami seksu, kad išlaisvintų slopinamas emocijas arba priešingai – kad sutramdytų jas. Kiti trokšta iš naujo išgyventi arba išsigydyti sąmonėje giliai įsišaknijusias praeities nuoskaudas. Daug kas naudojami seksu, kad patenkintų neišsipildžiusį galios troškimą, arba todėl, kad nori būti priimti, reikalingi, vertinami ir

mylimi. Mano pacientai nesuprasdavo, kas juos skatina vienaip ar kitaip elgtis. Ieškodavo atsakymo savo seksualiniuose veiksmuose, ir dažnai jiems tai baigdavosi rimtais sutrikimais ar visišku nepajėgumu.

Neketinu apsimesti, jog apie vyrus žinau viską arba galiu patarti moterims, kaip pakeisti savo vyriškį, kad tarpusavio santykiai taptų nuostabūs. Ši knyga neperša minties, kad vyrai, kurių elgesys ir nuostatos skiriasi nuo mums priimtinių socialinių ir seksualinių papročių, yra blogi. Ir vis dėlto šioje knygoje stebiu vyrus įdėmiu žvilgsniu, dažnai priverčiu juos supykti ar net apsiašaroti. Tačiau tai darau naudodamasi ypatinga teise būti jų nuodėmklause ir linkėdama jiems gero. Stengiausi nerašyti apie juos kritiškai ir atsainiai kaip apie lengvabūdiškus ir morališkai žlugusius niekšus, na, žinote, šunsnukius, paršus, asilus, nors kartais mintyse taip pagalvodavau. Nemėginu ginti ir teisinti jų elgesio. Neraginu jūsų pradėti jų gailėtis ar net atleisti jiems už tai, ką jums padarė; kviečiu susipažinti su psichoseksualinėmis jų motyvacijomis ir sužinoti, ką jie šioje kelionėje atrado.

Užuot porinusi, ką vyrai galvoja ir ko nori, leisiu jums perskaityti, ką jie man pasakojo. Atskleisiu savo – ne tik terapeutės, bet ir moters – reakcijas. „Vyrai ant mano sofos“ – ne šiaip tyrimo medžiaga, o mano augimo bei atradimų kupina kelionė, pamokų, kurias išmokau terapijos kabinete ir kurios darė įtaką mano romantiniams santykiams, dienoraštis. Kai pradėjau terapeutės praktiką, išitraukiau į santykius

su vyriškiu per atstumą ir, kaip dauguma mano klientų, įstrigau tarp troškimo mylėti ir nemokėjimo to daryti. Kalbant apie romantiką ir seksą, buvau įstrigusi nuostabiame, pačios susikurtame fantazijų pasaulyje, kuriame su mylimuoju susikibę už rankučių šokinėjome po saulėtas nesibaigiančių malonumų pievas. Kai įsimylėjau Ramį (vardas pakeistas), žodis „meilė“ ėgavo kitą prasmę. Staiga meilė tapo skaudinanti, nepastovi ir nenuspėjama. Mudu siejo karštas seksas. Mudviem buvo sunku vienas kitu pasitikėti. Buvome iš labai skirtingų pasaulių. Ir vienas, ir kitas aistringai traukėme virvę savo pusėn, bet dažniausiai pralaimėdavau aš, ir ne be priežasties.

Kol buvau įsivėlusį į tuos santykius, darbinė mano veikla išryškindavo ir apšviesdavo, ko pasimokiau. Galų gale, ar dažna moteris kasdienėje profesinėje praktikoje tyrinėja povandenines meilės ir sekso uolas bei seklumas iš vyriško požiūrio taško? Ar kiekviena turi galimybę išgirsti tiesą *apie vyrus iš vyrų* – tiesą, ne tik pribloškiančią, bet net sunkiai įsivaizduojamą?

Iš pradžių tas sprogtamas informacijos kokteilis mane gąsdino. Kai kurie prisipažinimai per seansus taip stulbindavo, kad man čia pat kildavo klausimų ir įtarimų, o tai neišvengiamai atsiliepdavo mano santykiams su Ramiu.

Laimė, suvokiau, kad darbas su vyrais gali man labai padėti, ir nartariau susikurti naują meilės paaiškinimą. Pamažu ėmiau abejoti įsitikinimais, kuriuos, kaip dauguma moterų, buvau įsikalusi į galvą, mat paaiškėjo, kad jie labai toli nuo tiesos. Štai tokie: „Jeigu jis mane myli, bus ištikimas“, „Jei būsiu liekna, graži ar viliojanti arba žaisiu pagal tam tikras taisykles, jis visada manęs norės.“

Artima bičiulė kartą prisipažino: „Nemanau, kad mylimasis man neištikimas. Aš jam esu viskas. Jis dėl manęs labai stengiasi. Nuplau-

na mano automobilį, paruošia vakarienę. Nėra pamišęs dėl sekso ir neieško nuotykių su kitomis. Man regis, jis tikrai laimingas su manimi.“

Tikiuosi, taip ir yra. Bet kai kurie klientai šioje knygoje atskleidžia, jog meilė moteriai negarantuoja seksualinės ištikimybės. O neištikimybė anaipol nereiškia, kad vyro meilė nenuoširdi ar kad jis į santykius nežiūri rimtai.

Įprasta manyti, kad vyrai nori tik sekso; paskui galbūt picos ir alaus. O tada – pasimylėti dar kartą. Nebesuskaičiuoju, kiek kartų draugės man skundėsi: „Jam rūpi tik seksas.“ Taip, atėję į mano kabinetą vyrai kalba tik apie seksą: „Man norisi dažnai“, „Man nepasistoja“ arba „Man patinka oralinis, o jai ne.“

Tačiau netrukus jie prabyla apie meilę.

Supratau, kad vyrai iš *tikrųjų* nori sekso, bet *ne tik* sekso. Klausydami pacientų suvokiau, kad seksualinė jų elgsena slepia stiprų *gilesnio ryšio poreikį*, tačiau jiems visą gyvenimą sunku apie tai pasikalbėti su moterimis. Vadinasi, padėsiu pacientams labiau, jei aiškinsiuosi, kas vyksta jų širdyse, užuot dėl visko kaltinusi jų pimpalus.

„Vyrai ant mano sofos“ – ne medicinos vadovėlis. Ir ne savigalbos knyga. Čia nerasite sąrašų, pratimų ir neginčijamų teiginių. Ši knyga pateikia jums keletą istorijų, kad perskaitytumėte jas, ką nors iš jų pasisemtumėte ir susidarytumėte nuomonę. Visi žinome, kad išankstinių atsakymų apie meilę nėra. Tad tebūnie tai atradimų kelionė. Mano tikslas – keliauti kartu su skaitytojomis, mat mokiausi ir pati. Viliuosi, knyga leis kitaip pažvelgti į asmeninius bei seksualinius santykius ir pasiūlys požiūrio alternatyvų – labiausiai, žinoma, moterims, nes, kai

IŽANGA

kalbamės su draugėmis, mums visada rūpi tie patys dalykai: ko iš tiesų trokšta vyrai, kodėl jie taip elgiasi ir ką mes galime padaryti.

Ir galiausiai – nors visi vyriškiai knygoje skirtingi, juos sieja šis tas bendro: jie ne iškrypėliai ir ne nevykėliai, o paprasti vyrukai iš įvairių šalies vietų ir socialinių sluoksnių, jie gali būti mylimieji, sutuoktiniai, broliai ar draugai.

Jie – vyrai, kuriuos mes visos pažįstame, vyrai, apie kuriuos dar norėtume sužinoti.

Deividas

Deividas buvo jauna kylanti finansų pasaulio žvaigždė. Turėjo merginą, dirbančią profesionaliu modeliu, ir apartamentus ištaigingame Tribekos rajone. Atrodė savimi pasitikintis, gerai išauklėtas, malonus, tikras mandagios Naujosios Anglijos visuomenės, kur auga būsimieji džentelmenai, atstovas. Aukštas, lieknas, tvirtas it beisbolo žaidėjas, vilkintis brangų kostiumą, jis įžengė į mano kabinetą ryžtingai kaip žmogus, žinantis ir visada gaunantis, ko nori. Apsidairė po jaukiai apšviestą patalpą, palankiai nužvelgė paveikslą ant sienos ir, galiausiai pamatęs mane, įrėmė vertinantį žvilgsnį.

– Oho, panele gydytoja, jūs simpatiška, – pareiškė. – Manau, man patiks su jumis šnekėtis.

Nuraudau. Žavaus vyriškio komplimentas ir pamalonino, ir šiek tiek glumino; tai buvo ženklas, kad jis ketina elgtis su manimi kaip su sekso objektu, kad parodytų savo viršenybę. Jis buvo vienas pirmųjų mano klientų, bet jo komentaras manęs nesutrikdė. Buvau gerai pasirengusi pacientų išsišokimams ir norėjau pradėti gilintis, ką slepia ta nepriekaištinga išorė. Iš pirmųjų žodžių buvo aišku, kad jis jaučiasi pažeidžiamas ir bando nuslėpti sumišimą, juolab kad apie sekso reikalus teks kalbėtis su to paties amžiaus moterimi.

Šiltai, bet santūriai nusišypsojau.

– Džiaugiuosi, kad gerai jaučiatės su *simpatiškoms* moterimis, – tariau, pakartodama jo žodį. Parodžiau į sofą. – Prašom sėstis.

Deividas atsilošė į pagalvėles ir atmetė ranką ant glotnaus juodos odos apmušalo. Atkištas dubuo, pražergtos kojos, rankos į šalis, mano blauzdomis ir kūnu kylantis žvilgsnis; pagavau jį, kai įsmigo man į akis. Tai buvo tarsi šachmatų partija: jis pradėjo nuo subtilaus puolimo, ir man darėsi smalsu, kaip seksis pralaužti jo gynybą.

Kad ir stengėsi provokuoti, neatrodė labai gundantis. Blankus, apniukęs žvilgsnis bylojo charizmos stoką. Žavesys atrodė suvaidintas, o žurnalo viršelio vertas veidas – toks išpuoselėtas, kad norėjosi nusiukti. Taip, puiki išvaizda traukia moterų dėmesį, bet gražuolėmis vis dėlto nori būti laikomos jos.

Kai Deividas apsiprato, pasiteiravau, apie ką jis nori pasikalbėti. Beveik tikėjausi dar vieno bandymo flirtuoti, bet sulaukiau netikėto atsakymo.

– Nežinau, ar sugebu mylėti, – tyliai prisipažino jis. – Gal išvis nesu-vokiu, ką reiškia mylėti. Kas iš tikrųjų yra meilė? Ar galite man padėti?

Deivido klausimas buvo visiškai suprantamas ir nuoširdus, jis žvelgė į mane laukdamas atsakymo. Luktelėjau, sudvejojau ir supratau, kad į tokį paprastą, bet ir sudėtingą klausimą paruošto atsakymo neturiu. Kas yra meilė?

Kartais, manau, pacientai įsivaizduoja, kad psichologai žino atsakymus į egzistencinius žmonijos klausimus. Kas vyksta, kai mirštame? Ar egzistuoja sielų draugystė? Ar yra Dievas? Tačiau mūsų darbas kitoks. Mes stebime paciento elgesį, knaisiojamės, klausomės, svarstome ir stengiamės, kad jis imtų daryti kokias nors išvadas. Gyvenimo ar, šiuo atveju, meilės, prasmę tegu aiškina dvasiniai mokytojai, biologai ir filosofai – tie, kurie noriai dėsto savo teorijas.

Taigi nutariau padėti jam ieškoti atsakymo užduodama klausimą. Paprašiau paaiškinti, kodėl jam prireikė žinoti, kas yra meilė.

– Mano mergina tiesiog puiki, – tarė jis. – Aukšta blondinė, tobula kartis stangriu pilvuku. Nežinau kodėl, bet aš ją apgaudinėjau. Negaliu liautis. Vakaraus, kai ji dirba, išeinu išgerti su draugais ir iškart pradėdame kolekcionuoti numerius.

Kaip jauna moteris ir pradedančioji psichoterapeutė iškart pasijutau nemaloniai, lyg kas būtų aštriai nutvilkęs paširdžius ir krūtinę. Priešais mane sėdėjo ir pagalbos prašė baisiausių bet kurios moters baimių įsikūnijimas: pasipūtęs mergininkas ir nepasotinamas moterų medžiotojas, kuriam nusispjaut į savo antrąją pusę. Akimirksniu pajutau jam panieką, bet turėjau ją paslėpti, profesionaliai nutaisydama nieko nesakančią psichologės veido išraišką.

– Kolekcionuoti numerius?

– Taip. Reikia mokėti tai daryti, – išdidžiai pareiškė jis, – bet visi žino, kad man sekasi geriausiai. Pirmiausia nusižiūriu prie baro karščiausių pupytę ir užkalbinu. Pagiriu jos grožį, bet neliaupsinu. Moku atakuoti ne pernelyg agresyviai. Noriu atrodyti nuoširdžiai ja susidomėjęs, todėl klausinėju, o apie save daug nepasakoju, tik tarsi netyčia užsimenu apie finansinę savo padėtį. Leidžiu jai kalbėti apie save, stengiuosi išgirsti, ko ji nori, ir galvoju, ką galėčiau jai pasiūlyti.

Nežinau, kas kėlė didesnę pasibjaurėjimą: kad jis nesugeba jaustis patenkintas net turėdamas nuostabiausią pasaulyje moterį ar kad vyrai dalijasi paslaptimis, kaip manipuluoti moterimis, ir jiems tai jau virto grupiniu sportu.

Kol bandžiau įsivaizduoti, kaip tai vyksta, Deividas pakeitė sėdėjimo pozą.

– Paskui darau atsitraukimo žingsnį, – aiškino jis. – Nusisuku, tarsi praradęs susidomėjimą, arba užkalbinu kitą merginą, bet ne jos drau-

gę – tai būtų klaida, taip elgiasi tik nepatyrę. Tada ji turi pasistengti, kad vėl atkreiptų į ją dėmesį. Jeigu ji nieko nedaro, galiu ją kalbinti toliau, bet einu ieškoti kitos. Parodau dėmesį, bet stengiuosi neįkyrėti. Tai labai veiksminga.

– Ir dažnai tai darote?

– Kelios naujos pažintys per vakarą.

– O jūsų tikslas...

– Gauti naują telefono numerį. Gal dar ką nors. Tai lyg jaudinantis žaidimas, kuriame galima išlošti, – atviravo jis.

Pasižymėjau, kad reikėtų patyrinti jo polinkį konkuruoti.

– Taigi, pratęsiate pažintį ir turite su tomis moterimis intymių santykių?

– Su kai kuriomis. Bet ne daugiau kaip po kartą.

Mačiau, kad jis laukia kokio nors komentaro, bet dėjausi supratinamai laukianti, ką jis dar pasakys. Šypsojau linkčiodama galvą, niekaip neišsiduodama, ką manau, – tarsi jo pasakojimas būtų vienas iš daugelio, tarsi tokių šiame kabinete prisiklausau kiekvieną dieną. Tokia taktika praverčia, kai noriu, kad pacientas išsikalbėtų.

– Ir kaip tas seksas?

– Labai neblogai, – tarė jis, truputį atsipalaiduodamas. – Bet labiausiai man patinka eiti į barą su draugais ir rinkti numerius. Mane labiau domina medžioklė nei seksas.

Deivido pasakojimas atskleidė, kuri merginimo dalis jam svarbiausia. Tokio vyrų elgesio priežastys gali būti labai įvairios. Jaučiau, kad išsamiau patyrinėję mėgstamiausią Deivido „kabinimo“ būdą ir patirtį atrastume, kas jį verčia tai daryti. Pavyzdžiui, kai kurie vyrai džiaugiasi vien galimybe žiūrėti į moteris. Kitiems patinka susipažinti.

Treti trokšta sekso, o dar kitiems būtina, kad moterys juos įsimylėtų. Deivido iššūkis – gauti telefono numerį. Nors jis su kai kuriomis permiegodavo, kvietimas pratęsti pažintį, jei tik jis panorės, buvo viskas, ko jam iš tikrųjų reikėdavo.

Tada prisiminiau, kad vienos draugės vaikinai, su kuriuo ji susitikinėjo, nesakė jai komplimentų, užtat flirtuodavo su jos draugėmis. „Nesuprantu, jis man ką nors jaučia ar ne“, – skundėsi ji. Kartą jo miegamajame ji aptiko knygą „Žaidimas“. Pavartė, pasibaisėjo, tada nusipirko tokią pat ir parodė man. Knygos autorius, tariamai patyręs mergišius, aprašė įvairiausių moterų viliojimo būdus; paaiškėjo, kad internete veikia virtuali bendruomenė, kurioje skaitytojai raginami dalytis patirtimi. Abi pasijutome atkapsčiusios tamsų mistinių vyriškų sukybių pasaulį. Mano draugės vaikinai ir Deivido elgesys buvo lyg nurašytas nuo šio negarbingo viliojimo vadovėlio – ignoruok ją, susilaikyk nuo komplimentų arba pasakyk komplimentą ir paneik jį, pavyzdžiui: „Man patinka, kad tu graži, bet ne tokia graži kaip modelis.“ Taip vyrai mokomi kontroliuoti padėtį – sukelti moteriai nesaugumo jausmą, suabejoti, ar ji turi ką duoti, – kad ši paskui visaip stengtųsi jam įsisiūlyti.

Sveikas protas man sakė, kad tokia taktika gali būti veiksminga tik trumpą laiką; vėliau ji pasiglemžia moters savivertę ir nebetenka prasmės. Tačiau vis tiek buvo nemalonu žinoti, kad vyrams tarpusavyo santykiai tėra žaidimas. Mano draugė nutarė slapta apsilankyti toje internetinėje bendruomenėje ir ją labai įžeidė tai, ką ten rado parašyta, tad ji nutarė paskelbti tokią žinutę: „Ei, vaikigaliai, bėkit pažaisti „Požemius ir drakonus“, jie jūsų pasiilgo!“ Mudvi pasijuokėme iš jos bandymo įgelti. Bet ar ji nutraukė su juo santykius? Ne.

Jaučiau panieką tokiems manipulatoriams kaip Deividas. Tačiau negalėjau sau leisti aštriai komentuoti arba nueiti šalin, kaip kad būčiau padariusi, jei būčiau sutikusi jį bare. Aš – psichoterapeutė. Turiu padėti. Žinojau, kad gera terapija neatsiejama nuo užuojautos, tačiau jos nepajutau.

Supratau, kad turiu valdytis ir nepasiduoti asmeninėms reakcijoms, profesiniu žargonu tariant – „neįkristi“. Psichoterapeutas turi būti atsargus, nesileisti provokuojamas, nepainioti paciento problemų su savosiomis. Kitaip sakant, darbe reikia atskirti savus reikalus nuo svetimų, nes pacientai gali į dienos šviesą iškelti ir psichoterapeuto bėdas. Kaip profesionalė turiu jausti tą ribą ir jos neperžengti.

Per likusį laiką surengiau Deividui seksualinio statuso egzaminą – tai standartinė vertinamoji pirmojo seanso priemonė, pateikianti santrauką (veikiau – trumpą filmą) apie pastarąjį seksualinį nuotykių. Klausiau, kieno iniciatyva tai vyko, kokios buvo įžanginės glamonės, kokios pozos, kaip ilgai žiūrėjo vienas kitam į akis, kokios mintys ir emocijos buvo jį apėmusios. Taip pat teiravausi apie masturbavimąsi ir seksualinių fantazijų turinį.

Žinojau, kad seksualinė elgsena labai daug pasako apie žmogų ir jo emocinius poreikius. Iš to galima spręsti apie asmens gebėjimą mylėti, savigarbos ir užsispyrimo laipsnį, asmenybės tvirtumą ir net apie vaikystės nuoskaudas. Seksas yra mažytis savęs pasaulis.

Pateikdama šiuos klausimus iš pradžių truputį varžiausi. Nejaukiai jaučiausi jau vien vadinama sekso terapeute, mat sulig šiais žodžiais man visada iškildavo senučių, besidžiaugiančių sekso žaisliukas, paveikslas. Pasirinkau seksualumo studijas norėdama tapti šios srities tyrinėtoja, bet dėl konservatyvaus auklėjimo kaipmat nuraustu,

kai reikia vaizdžiai aptarti smulkmenas. Pavyzdžiui, pastebėjau, kad vengiu žodžio „dulkintis“, geriau sakau „mylėtis“. Ne todėl, kad pati gėdyčiausi seksualumo; tiesą sakant, buvau auklėjama būti padoria ir garbinga pietiete. Mūsų valstijoje kalbama mandagiais eufemizmais. Mama visada pabrėždavo moters elgesio svarbą ir primindavo, kad esu kilusi iš labai pamaldžių ir tvarkingų giminės moterų, tokių, kuriuos per pietus vilki ilgas sukneles ir segi perlus.

Kai Deividas išėjo, apytikriai skaičiavimai parodė, kad, nepaisant perdėto drąsos demonstravimo, jo atsakymai byloja apie nepasitikėjimą savimi, baimes ir poreikį pirmauti. Kai pamėginau apibrėžti Deivido bendravimo būdą, man užkliuvo, kad toks bendravimas jau tapo jo tapatybės dalimi, o kai tam tikri sutrikimai tampa svarbia tapatybės dalimi, labai sunku ką nors keisti. Supratau, kad mano galimybės jam padėti – labai menkos, bet maža viltis vis dėlto buvo. Ryšių su moterimis gausa – įprastas pasididžiavimo šaltinis – jo nebetenkino. Jis žinojo, kad nori patirti meilę, tik nežinojo, kas tai yra. Norėjau jam padėti išsiaiškinti, tad turėjau stabtelėti ir pagalvoti, koks gi mano pačios santykis su meile.

Kadaiše maniau, kad labai gerai žinau, kas tai yra. Žinoma, meilė – tai romantika. Netgi turėjau ilgametį romaną su meile. Taip, išimylėdavau ir vyrus, bet niekam nebuvau taip ištikimai atsidavusi kaip pačiai meilei. Bėgant metams išmokau puoselėti tą džiaugsmingą romantinį jausmą. Šį gebėjimą išstobulinau taip, kad sėkmingai pritraukdavau vyrus – bet ne dėl išvaizdos ar proto, o todėl, kad jie irgi norėdavo užsikrėsti meile meilei. Galėdavau įsikalbėti meilės jausmą bet kur su bet kuo. O kai esi tokios būsenos, lengva įtikėti, kad nė vienas vyras

negali tavęs nuskriausti, mat beveik nesąmoningai spinduliuoji tam tikrą nekaltumo aurą, pažadinančią vyrams globos ir saugos instinktus. Mudu su Deividu susitikome kaip Don Žuanas su Poliana*.

Per kitą seansą grįžau prie neatsakyto klausimo.

– Taigi, – tariau, – jūs norite išsiaiškinti, ar sugebate mylėti?

– Taip.

– Gal jau žinote, kodėl jums to reikia?

– Turbūt todėl, kad sužlugdau kiekvienus santykius būdamas neištikimas su moterimis, kurios manęs nedomina, moterimis, kurių niekada negalėčiau įsimylėti. Ar tai keista?

– O kaip pats manote?

– Keisčiausia, kad jos man nerūpi, bet aš vis tiek jas lyginu su savo mergina.

– Lovoje?

– Ne tik. Bandau įsivaizduoti gyvenimą su kiekviena iš jų.

Tokio atsakymo nesitikėjau, o Deividas jau laukė kito klausimo.

– Labai norėčiau susitupėti ir vesti. Finansinė mano padėtis šiuo metu gera, visi draugai tuokiasi, perka didelius namus Vestčesteryje ir Džersyje... Aš noriu gražiausios moters, didžiausio namo.

Tarp seansų šiek tiek galvojau apie Deivido polinkį konkuruoti. Pats minėjo, kad žavisi ne visomis merginomis, kurių numerius užsirašo, – vyrai ne dėl kiekvienos seilėjasi, be to, kalbinama mergina gali ir atstumti, – tad įtariau, kad naktiniai pasilinksminimai su draugais ir

---

* Populiarios JAV rašytojos Eleanor H. Porter knygelės veikėja, kurios vardas tapo vaikiško džiugesio ir nepataisomo optimizmo sinonimu. (Čia ir toliau – vertėjos pastabos.)

telefono numerių kolekcionavimas susijęs ne tiek su moterimis, kiek su vyriškomis varžybomis. Kitaip tariant, jis trokšta mergiškiaus reputacijos norėdamas užsitikrinti tam tikrą statusą tarp vyrų.

Mano nuojauta pasitvirtino, kai Deividas papasakojo esąs kilęs iš šeimos, kurioje jis ir jo broliai buvo skatinami lenktyniauti, siekti aukštų tikslų, – taigi iš tokios aplinkos, kur užauga arba nerimstantys perfekcionistai, arba įtampos nepakeliantys nevykėliai. Deividas buvo iš aktyviųjų. Vidurinėje mokykloje buvo beisbolo komandos įžaidėju; dabar vadovavo apribotos rizikos fondui, kur, kaip ir sporte, reikalingas agresyvus strateginis mąstymas. Jis plušo Volstrite aštuoniasdešimt valandų per savaitę. Pažinojau tokių verslininkų. Nuleisti garą jiems padeda kokainas ir rusės prostitutės. Deividas atrodė ne iš tų, bet reikėjo patikrinti.

– Nemėgstu mokėti už seksą, – pareiškė jis, – man patinka sunkiai prieinamos moterys.

Tačiau, kai jos atsakydavo į jo kalbinimą, jam pritrūkdavo nuovokos, o gal socialinio išprusimo, suprasti, ką „auka“ jaučia iš tikrųjų: džiaugsmą susipažinusi su žaviu, pasiturinčiu vyriškiu; susidomėjimą puikia perspektyva, galimybe ištekėti; viltį, kad jis domisi rimtai, ir galbūt nerimą, nes ji žino, kad vyrų ir moterų santykis mieste byloja ne jos naudai. Norėjau pasiūlyti Deividui keletą įžvalgų, ką galbūt mano jo medžiojamos moterys. Norėjau, kad jis apsišeisėtų vietomis su jomis. Pasislinkau su krėslu arčiau, pabrėždama mudviejų ryšį.

– Kas, jei kalbinama moteris tik apsimeta, kad jūs jai patinkate? – paklausiau.

Deividas šyptelėjo, tarsi rodydamas, kad tai neįmanoma.

– Kas, jeigu ji mato ne jus, o didžiulį dolerio ženklą, ir jau rezga planus, ką čia padarius, kad vežtumėtės ją į parduotuves ar į kelionę? Kas, jei šnekučiuodamiesi prie baro apsimetate judu abu?

Deividas tylėdamas apmąstė mano klausimus, ir aš stebėjau, kaip jo veide pamažu išryškėja atsakymas.

Netikrumo jausmas.

Šis vyras niekada nepagalvojo, kad moteris, atrodanti susidomėjusi, galbūt net nejaučia jam simpatijos. Jis troško būti geidžiamas, o jeigu apimdavo jausmas, kad moteris jo geidžia, tai negalėjo būti netikra. Jam taip kuždėjo jo savimeilė.

– Jums svarbu, kad moteris jums domėtųsi nuoširdžiai, – švelniai paaiškinau tai, ką jis, rodos, jau pats suprato.

Deivido kūno kalba pradėjo mainytis. Skruostai paraudo, nes užplūdo nerimas ir gėda. Viena ranka persibraukė per krūtinę, pasiglostė smakrą. Suraukė antakius, ritmingai trepsėjo pėda. Jo savimeilė bliūško mano akyse. Naktinių žygių pergalės, dar neseniai atrodžiusios tokios reikšmingos, staiga tapo abejotinos vertės. Aš užgavau jam savimeilę, ir akimirką sužibo viltis, kad pagaliau galėsime pradėti tikrą terapiją.

Pasimuisčiau krėslė norėdama nusimesti įtampą ir žvilgtelėjau į grindis. Kai vėl pažiūrėjau į Deividą, pamačiau pralaimėjimo išraišką. Na štai. Šachas ir matas. Tačiau nugalėtoja nesijaučiau. Kabinete tvyrojo naujos, sunkios mudviejų emocijos. Mane užliejo šilta užuojautos banga. Kurį laiką abu tylėjome. Štai tada gimė simpatija Deividui.

– Ką dabar jaučiate? – atsargiai paklausiau, pati jausdamasi truputį nedrąšiai.

– Nieko, – nukirto jis. – Turiu eiti. Man susitikimas po pusvalandžio.

Ir staiga pašoko. Kabinete padvelkė šaltukas. Žiūrėjau, kaip jis išeina. Žinojau, kad turiu jį sulaikyti, bet viskas nutiko labai staiga, ir pasijutau įskaudinta. Padariau klaidą. Mus mokė, kad kai klientas užsinori

išeiti anksčiau, tai – klasikinis įrodymas, kad jis nuo kažko bėga, ir tai būtina tuojau pat išsiaiškinti. Bet aš nežinojau, ar jis grįš.

Laimė, kitą savaitę Deividas grįžo. Bet atvyko pavėlavęs dvidešimt minučių ir nepasiaiškino; dar vienas klasikinis priešiško ženklo. Apsidžiaugiau, kad jis pasirodė, bet pavėluodamas greičiausiai norėjo sutrumpinti seansą, kad neįlįstume jam į širdį dar giliau.

Su trenksmu grįžo ir ankstesnis įžūlumas. Įsitaisęs tarp pagalvėlių, jis pareiškė:

– Šiandien gražiai atrodote, panele gydytoja. Žinote, jūs tikrai labai patraukli. Jei sutikčiau jus kur nors kitur, bandyčiau užkalbinti.

Šį kartą nepasijutau nei pamaloninta, nei įsižeidusi. Deividas vėl griebėsi seksualiai agresyvios taktikos. Erotiškumu jis slėpė nerimą, drąsos teikė tik tiesmukas pranašumo demonstravimas. Tai nebuvo keista: Deividas aiškiai jautėsi nesaugus, todėl ir grįžo prie įprasto elgesio. Šachmatų lentoje vėl pradėjome partiją iš pradžių.

Nenorėjau būti seksualizuojama. Iš pacientų tikiuosi pagarbos. Ir geranoriškumo. Stengiausi, kad mano darbo metodai jiems patiktų, o interpretacijos būtų įžvalgios, išmintingos ir naudingos. Mano pasitikėjimas savimi auga, kai pacientai sako: „Taip ir yra!“ arba: „Mano gyvenimas pasikeitė į gera!“

Vis dėlto nujaučiau, kad mane galima pavadinti patrauklia. Figūros neslepiantys sijonai, aukštakulniai, kryžiuojamos kojos, dėmesingas žvilgsnis ir švelnus balsas. Kartą studijų laikais kuratorius įsitempė mane į savo kabinetą ir patarė pamiršti ilgaaulius bei sijonus, esą tai gali blaškyti vyriškosios lyties pacientus. (Gal norėjo pasakyti, kad blaškau jį?) Net jei mano pašmonė išdavė, kad mėgstu dėmesį,

nepaklusau. Tokia apranga neperžengė padorumo ribų. Taip rengėsi visos jaunos dirbančios moterys, kurias kasdien sutikdavai Manhata-
no gatvėse. Nenorėjau vilkėti beformių suknelių ar griežtų kostiumų.
Stengiausi atrodyti ne provokuojamai, o madingai.

Mano išvaizda nebuvo seksualizuojama, kol nepradėjau dirbti ka-
binete su klientais. Tad pamaniau: jeigu sėdėdami ant sofos vyriškiai
pabrėžia išorinį mano patrauklumą (taigi, kuratorius turbūt neklydo),
tebūnie tai galimybė. Seksualinės ir emocinės jų problemos greičiau
išaiškės, o tada mes jų ir imsime. Kitaip tariant, pasinaudosiu vyrų
reakcijomis kaip įrankiu, padedančiu jiems suprasti, kodėl jie vienaip
ar kitaip elgiasi su moterimis.

Paciento elgesys per seansą nedaug skiriasi nuo jo elgesio kasdie-
niame gyvenime. Pacientas atsineša savo bendravimo modelį pas tera-
peutą, o šis jį atkartoja bandydamas padėti; tai vadinama perdavimu.
Nors seksualinė įtampa dėl įvairiausių priežasčių (nuo nekalčiausios
iki cheminės) nėra neįprasta, Deivido dėmesys mano išorei ir atviras
meilikavimas leido manyti, kad jam būdingas perdavimo būdas yra
erotinis. Mano ilgaauliai čia niekuo dėti.

Ne kartą esu tapusi pacientų gyvenimo moterų, tiksliau pasakius –
susikurtos nuomonės apie moteris, simboliu. Jie sprendžia sunkumus
su mylimosiomis, su nepasiekiamą moterimi, atstumiančia moterimi,
auklėjančia motina, kritiška motina, seksualia vilioko. Vieni mane ide-
lizuoja, kiti nuvertina; požiūris į mane atskleidžia giliausius jų troški-
mus ir tamsiausius motyvus – jie suteikia man vaidmenį asmeninėse
dramose. Turiu būti budri – kuo jie mane laiko arba kuo norėtų, kad
būčiau? Ar primenu jiems merginą, kuri atstūmė? Nepasiekiamą mo-
terį? Ar aš jiems tikčiau? O Deividas – ar jis regi mane kaip dar vieną
galimą pergalę?

Paprastai būčiau kaipmat atsiliepusi į erotinį perdavimą, tik šį kartą nutariau apeiti jo flirtą ir keliauti prie ko nors jam neįprasto.

– Man buvo neramu po praėjusio seanso, – tariau. – Taip netikėtai išėjote.

– Aha. Reikėjo susitikti.

Užuot garsiai suabejojusi tokiu pasiaiškinimu, toliau kalbėjau apie save:

– Jaučiausi nesmagiai po ano karto.

– Aš irgi, – burbtelėjo Deividas bejausmiu balsu.

– Ar galėtumėte paaiškinti, kas buvo nemalonu?

– Niekada nepagalvojau, kad tai gali būti netikra.

– Kas yra sunkiausia, tai supratus?

Deividas praleido mano klausimą.

– Matyt, man labai svarbu padaryti taip, kad merginos manęs geistų, – tarė jis.

Nekritikavau jo, tik pakartojau žodžius:

– Taigi, jums labai svarbu, kad merginos jūsų geistų.

– Mhm. Matyt.

– Kaip manote, ką tai sako apie jus?

– Šūdas, nežinau. Turbūt tai, kad suviliojęs moterį pasijuntu geriau.

– Ar todėl bandote taip elgtis ir su manim?

– Jūs patraukli, kas čia blogo?

Dabar buvo mano eilė nuleisti jo klausimą negirdom.

– Kaip jaučiatės, mane taip kalbindamas?

– Keblakai. Bet susitvarkysiu.

– Visko gali būti. Įeinate. Pasakote, kad aš patraukli. Tai jūsų įpras-tas elgesys su moterimis. Jūs pasitikintis savimi, viliojantis ir... – nu-taisiau susirūpinusią išraišką, – ...nepasiekiamas. Man vis dar sunkiai

sekasi su jumis bendrauti. Svarstau, ar taip yra ir asmeniniuose jūsų santykiuose.

Užkliudžiau nervą.

– Tai tiesa, – tyliai atsakė Deividas. – Nikė, mano mergina, skundžiasi, kad nesu atviras.

– Kodėl ji taip sako?

– Nežinau. Gal kad nesu gabus meilei – ji turbūt mano, kad meilei reikia gabumą? Bet juk todėl ir atėjau čia.

– Papasakokite apie Nikę.

– Manau, ji gali būti ta tikroji.

– Kodėl taip manote?

– Žinau, kad ji mane myli ir, manau, bus ištikima. Be to, jos išvaizda pritrenkianti. Todėl ir nesuprantu, kodėl nesiliauju kalbinęs kitų moterų.

Kurių galų tokiam vyrukui prireikė lankytis pas mane? Žmonės, kuriems taip svarbi jų išvaizda, jų mylimųjų išvaizda, vairuojamas automobilis, namo dydis, man atrodo kvaili ir nesubrendę. Vėl skubėjau jį teisti, bet negalėjau susilaikyti. Visa tai paviršutiniška, dirbtina, vaikiška. Įsivaizdavau, kaip Deividas ir jo draugeliai trainiojasi po barus, pilnus tokių pat banalių, nykių buvusių bendramokslių rusvai žalsvomis kelnėmis, visi nuobodūs, vienodi. O labiausiai man nepatiko tiesmukai ir vulgariai nuskambėjęs apibūdinimas „tobula kartis stangriu pilvuku“. Jis net nemokėjo deramai pagirti jos grožio, o žodyje „kartis“ nebuvo nė lašo pagarbos.

Mano reakciją lėmė ne subtilus pietietiškas auklėjimas, o žmogiškumo stoka jo kalboje. Bet jaučiau, kad pasipiktinimas prives mane prie tam tikrų atsakymų, tada juos ir pateiksiu Deividui.

Nors jis jau apibūdino Nikę, mudu dar nepasikalbėjome apie ją išsamiau. Norėjau sužinoti, kaip jiedu leidžia laiką ir kas dar, be jos ištikimybės ir pritenkiančios išvaizdos, juos sieja.

– Pramogaujame su draugais, – pasakojo jis. – Einame į barus arba liekame namie ir žiūrime filmus. Aišku, būna daug sekso. Ji puiki lovoje.

– Na, ir kuo jums patinka seksas su Nike?

– Ji tuo mėgaujasi.

– Kaip?

– Nesigėdija, nes jai labai patinka, – atsakė jis; jau buvau pradėjusi suprasti, kad tai – populiariausias paaiškinimas, ką reiškia būti gerai lovoje. – Ji daro viską, – pridūrė šelmiškai šypsodamasis ir ilgėliau nenuleisdamas nuo manęs akių.

Deividas vėl flirtavo. Jo tonas kvietė pasitikslinti, ką jis turėjo galvoje, sakydamas „viską“. Neketinau jo pamaloninti. Bet jis pats paaiškino:

– Ji šaukia, raitosi, patiria daugybinių orgazmą.

– Nuostabu, – pasakiau.

– Ir žinau – ji tai daro ne tam, kad padarytų mane laimingą, – pridėjo, lyg gindamasis; matyt, anąkart mano siūlymas pabandyti įsivaizduoti, kad moteris gali vaidinti, gerokai užgavo jausmus. – Aš tikrai gerai išmanau šį reikalą. Man su ja gera ir žinau, kad ji manęs geidžia. Norite išgirsti daugiau?

Ne itin. Veikiau norėjosi susprogdinti jo didybės burbulą. Daužyti su kuoka kaip pinjatą*. Bet, suprantama, taip bendraudamas terapeu-

---

* Aukštai pakabinamas ir per tradicines meksikiečių šventes daužomas iš papjė-mašė padarytas kamuolys ar iš skudurų pasiūtas spalvingas maišas arba molio ąsotis, pilnas saldumynų ir smulkių žaisliukų.

tas neužmegs ryšio nė su vienu pacientu, ypač – su linkusiu į narcisizmą. Jis nemokėjo deramai vertinti moterų, tai buvo gana įžeidu, juolab kad moters nužmoginimas yra visų seksualinių nusikaltimų priežastis. Norėjau su tuo kovoti, bet ne mojuodama kuoka, o pagelbėdama Deividui. Nutariau pasitelkti mudviejų santykius, kad padėčiau jam sukurti naują, kitokią emocinę patirtį su moterimis.

Kad Deividas taptų dar atviresnis, turėjau priimti jo narciziškumą. Bandymas kovoti su užsispyrusiu purkštujančiu narcizu skatintų šį tik dar labiau pūstis. Taigi turėjau atspindėti Deivido savybes, kurio mis jis labai didžiavosi, parodyti, kad suprantu, kodėl jis toks neparkartojamas. Tai gudrybė, priverčianti narcizą jus gerbti. Tačiau buvo nelengva, nes turėjau pripažinti tiesą, kurios nenorėjau matyti. Jis kėsinosi į mano susikurtą paveikslą apie vyrus: kad jie kone apsėsti karalienės Viktorijos laikų manierų. O jis baksnojo romantinį mano burbulą šiurkščiais žodelyčiais kaip niekingas barbaras, aukštus tikslus sumenkindamas iki vulgarybių. Jam moterys tebuvo grobis. Jei būtų galėjęs iš barų parsivežtas merginas pasikabinti ant sienos kaip trofėjus, greičiausiai būtų taip ir padaręs.

Pabrėždamas įspūdingą Nikės išvaizdą Deividas iš tikrųjų kalbėjo ne apie ją. Komentaras buvo vienpusiškas. Apie save. Jos išorės vertinimas bylojo, kaip jis suvokia save patį. Jos „raitymasis, riksmas ir orgazmai“ jam rodė, kad tai jis geras meilužis, tai jis suteikia jai malonumą, tai jis yra geidžiamas. Jaustis patenkintam yra puiku, bet į šią lygtį Nikė net nebuvo įtraukta. Ji – tik seksualiai skatinanti ir šauksmais pritarianti auditorija spektaklyje apie Deividą. Mano akimis, čia koją kišo didžiulė jo savimeilė – santykių griovėja.

Visiems žmogiškiems santykiams būdingas pusiausvyros trūkumas tarp „aš“ ir „kiti“. Įsivaizduokite tiesę, kurios viename gale ro-

mantiškasis jūsų partneris vaizduojamas kaip jūsų poreikius tenkinantis daiktas; tai tarsi motinos ir kūdikio santykis. Kitame gale – jūsų mylimasis ar mylimoji yra asmuo su savo poreikiais, idealiu atveju duodantis tiek, kiek ir gauna.

Buvo aišku, kad Deividas leidžia laiką pirmame gale, nuolat galvodamas, kaip gauti pripažinimą. Jis džiūgnaudavo arba liūdėdavo, jausdavosi visagalis arba bevertis – tai priklausė nuo to, ar jo poreikis gauti savo vertės (ir to, ką jis vadina meile) patvirtinimą buvo patenkintas. Jo supratimu, duoda tik moterys, motinos teresės ir kvailiai. Pradėjau pastebėti, kad tokių lūkesčių nesąmoningai turi daugelis žmonių. Paklausti tiesiai šviesiai, jie išsižeistų. Pabandžiau įsivaizduoti, kaip atrodytų, jei santykių pradžioje sudarytume ką nors panašaus į sutartį. Ji galėtų skambėti taip:

Noriu, kad darytum, ką noriu, tada, kai noriu. Noriu, kad visada būtum toks, kokio aš noriu. Iš tikrųjų t esi mano priedas. Noriu, kad duotum, ko man reikia, tuoj pat, kai man reikia. Neturėčiau nei prašyti, nei aiškinti, kaip tai padaryti. Noriu, kad mylėtum mane besąlygiškai. Garantuoti. Neblėstamai. Noriu, kad būtum mano gelbėtojas, mano Jėzus, mano mamytė ir tėtukas. Jeigu ne, aš supyksiū! Paliksiu tave arba apgaudinėsiu, nes mano norai turi būti tenkinami visada.

P. S. Nenoriu girdėti apie tavo poreikius.

Dabar įsivaizduokite, kad taip prisistatote per pirmąjį pasimatymą. Požiūris į žmones kaip į daiktus yra pagrindinis narciziškumo bruožas; šis santykių reiškinytis toks pavojingas, kad noriu paaiškinti

plačiau. Nors narcizais dažnai pelnytai (arba nepelnytai) pavadinami vyrai, – net aš pati retkarčiais taip lepteliu, – man nepatinka, kad ši etiketė klijuojama taip lengvai, mat tik retas toks yra iš tikrųjų. Narciziškumas yra proto būsena, iškreiptas pasaulio suvokimo būdas, tam tikra trumparegystės forma, kai pasaulis priimamas per asmeninių (bet tikrovėje nepagrįstų) lūkesčių, įsitikinimų ir troškimų kaleidoskopą. Sunkiausiu ir pavojingiausiu atveju asmuo tarsi žiūri pro tamsius akinius, neleidžiančius matyti kito, tik save ir savo norus. Tai pavojinga, nes nesugebėdami vieni kitų matyti mes pradedame daiktinti vieni kitus.

Visi po truputį tai darome, tokia yra šiuolaikinių tarpusavio santykių epidemija. Nereikėtų painioti su egoizmu (kai gyvenimi tik sau).

Deividas ne tik nematė kitų – jis troško būti už visus geresnis. Toks narciziškumas kyla iš jausmo, kurį sukelia poreikis būti ypatingam ar pranašesniam už kitus. Aplinkiniai vertinami pagal tam tikrą hierarchiją. Nesiliaujama lyginti, ar jie aukščiau, ar žemiau už tave. Užvaldo manija: trokštu būti turtingas, gražus ar geriausias, kad ir ką daryčiau. Ironiška, bet net jeigu tikrovėje daug pasiekia, narcizai vis tiek gyvena iliuzijoje, nes to troškimo slepiamas noras būti kitų priimtam taip ir lieka nepatenkintas; pasiekę reikšmingų aukštumų, jie tik dar labiau atskiria save nuo kitų.

Taigi, taip, tarpusavio santykiuose visi esame šiek tiek narcizai. Netgi savo romantiškose meilės svajose sudaiktindavau vyrus – tik paversdavau juos ne sekso, o meilės objektais.

Deivido bėda iš dalies yra ta, kad pasiturinčiam vyrui kaip jis išpūsti savąjį ego pernelyg lengva, o atsispirti malonumui šitaip nuolat glostyti savimeilę – sunku, tad svarios priežasties save stabdyti tiesiog nėra. Mačiau, kad Deividas nevertina tik iš dalies jį tenkinančių san-

tykių su Nike. Norėjau padėti jam išsiaiškinti, kodėl jis jaučia būtinybę vakarais traukti moterų medžioklėn.

Deivido narciziškumas buvo jo galios ir saugumo zona. Turėjau į ją patekti. Šįkart – pasitelkdama gerokai švelnesnį toną.

– Tikiuosi, suprantate, kad užduodu nelengvus klausimus norėdama padėti jums pažinti save, – tariau, kai vėl susitikome. Mudu vis dar kalbėjomės apie Nikę.

– Aš taip nepratęs, – tarė jis, nuleisdamas pečius. – Jaučiuosi pažeidžiamas, ir man tai nepatinka. Norėčiau jaustis tvirčiau.

– Sakote, kad mylite Nikę. Kaip iš tiesų jaučiate meilę, kai esate kartu?

– Nežinau, – atsiduso Deividas. – Ji kažkur yra, – jis skėstelėjo rankomis priešais save. Meilė jam buvo abstrakti, tuščia sąvoka. Neturinti pavidalo. Esu tai girdėjusi ne kartą, ir darėsi nesuprantama – kodėl žmonėms taip sunku iš tikrųjų pajusti meilę?

– Ar gali būti, kad patirti meilę trukdo jūsų poreikis kontroliuoti santykius ir nenoras likti įskaudintam? – pasiteiravau.

– Ką norite pasakyti? Aš myliu savo merginą.

– Vadinasi, tikrai žinote, kas yra meilė.

– Na, aš...

Deividas jautė Nikei įprastą prierašumą, bet neišgyveno meilės pilnatvės. Tegalėjo įvardyti, kad alksta šios nenusakomos būsenos.

– Sakote, kad ji jus myli. Bet iš tikrųjų jums pasakojant girdžiu, kad norite būti ne mylimas, o geidžiamas. Norite, kad jūsų nuolat norėtų. Jums negana moterų, kurios jūsų geidžia. O ko geidžiate jūs pats?

Deividas neatsakė.